

Een GWZG/NMV/WTKG excursie op het nieuwe Maasvlakte-2 strand 23 juni 2012

Anthonie van Peursen en Anton Janse

Summary. In this article the results of a fieldtrip on the 2e Maasvlakte are given. Now this place is officially open for the public it was a good opportunity to look around on this new Dutch-beach. Unfortunately there was a hard wind from the wrong corner so there was not very much recent material to be found. But instead there was enough fossil material from the Eemien and also a freshwater species from the Holsteinien. In total 33 fossil and 10 recent mollusk species have been found. This fieldtrip was organized by the NMV and WTKG

Deelnemers

Dineke van Belzen, Peter de Bruijn en echtgenote, Steef Campbell Bavius Gras, Anton Janse (excursieleiding), Bert en Anneke Jansen, Lex Kattenwinkel, Ton Lindeman, Anthonie van Peursen (excursieleiding) Harry Raad, Lodewijk Reehorst, Wilco Regter, Frans Schouten, Marleen Schouten, Els en George Simons, Sylvia Verschuieren, Rob Vink.

Inleiding

De afgelopen drie jaar is er een grootschalige havenuitbreiding voor Rotterdam ter hand genomen. Hiervoor was ruim 250 miljoen kubieke meter zand nodig. Dit is gewonnen door het verdiepen en verbreden van de naderingsweg voor de haven, de zogenaamde Eurogeul en een omliggend gebied hiervan.

Van andere kustsuppleties was bekend dat dit materiaal vaak interessante zaken bevatte; zoals supralitorale faunaelementen, continentale en mariene fossielen en artefacten uit veelal de jonge steentijd.

Diverse keren is er gepoogd bij de directie; Havenbedrijf Rotterdam en de aannemer Puma toelating te krijgen tot dit vers aangelegde gebied om te komen verzamelen. Al deze verzoeken zijn afgewezen i.v.m. veiligheid en mogelijke aansprakelijkheid van dien.

Een paar keer zijn er strikt georganiseerde verzameltochten georganiseerd voor een select gezelschap uit diverse disciplines. Vondsten hiervan zijn al geïnventariseerd, maar nog niet gepubliceerd, sommige aspecten zagen er veelbelovend uit.

Dit jaar is net voor het Pinksterweekeinde het eerste stukje strand van dit nieuwe land voor het publiek opengesteld. Tijd dus om nieuwsgierige en verlangende verzamelaars op te trommelen.

Fig. 1. Overzicht van het gebied

De excursie

Op 23 juni was dan het moment om de gezamenlijke excursie te ondernemen. Deelnemers aan deze excursie waren leden van de GWZG (Werkgroep Geologie van het Koninklijk Zeeuwsch Genootschap), de NMV (Nederlandse Malacologische Vereniging en de WTKG (Werkgroep Tertiaire en Kwartaire Geologie). Sommigen zijn zelfs lid van meerdere verenigingen.

We hebben, gezien het verloop van deze zomer tot nu toe, een goede dag getroffen. Er stond een harde zuidwesten wind die de vorming van mooie gruisbankjes teniet deed, echter het droge stranddeel werd keurig schoongebleden, waarbij de grovere inhoud hiervan bloot kwam.

Fig. 2. Anneke Jansen zoekt op het strand

Fig. 3. Indruk van het aanwezige materiaal

Het op dit strand aangebrachte materiaal is afkomstig uit een dieper gedeelte van de winlokatie. Dit bestaat uit grofzandige en grindrijke smeltwater afzettingen, uit het Weichselien en het Saalien. Twee koude perioden, dus de fauna is vrij arm. Op het eerste gezicht domineert *Macoma*, gevolgd door diverse vormen van *Spisula* en *Cardium*. Ook waren er een redelijk aantal doubletten van *Ensis directus* en een tiental rugschilden van *Sepia officinalis* (met een grote tot ca. 24 cm) aanwezig op het strand.

Vervolgens een aantal, meestal verspoelde Eemien soorten en uit een koudere periode stammende *Tridonta borealis*. Opvallend echter was een groot aantal niet afgerolde exemplaren, groot en klein, van *Corbicula*'s.

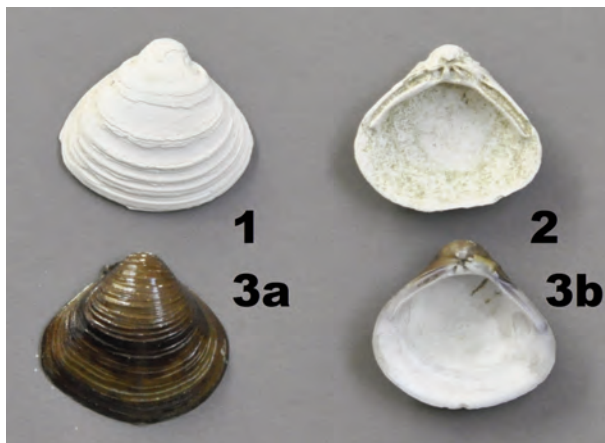
Meijer & Preece (2000) hebben een uitvoerige studie gewijd

aan het voorkomen van de Corbiculidae in Noord-West Europa in het Pleistoceen. Zij concluderen dat alleen *Corbicula fluminalis* s.l. voorkomt in het Holsteinien en van midden-pleistocene ouderdom is.

Wanneer men echter goed naar de afbeelding in het artikel van Meijer & Preece (2000, Fig. 1 pag. 242) kijkt dan komt de afgebeelde vorm A wel erg overeen met de vorm van de soort *Corbicula fluminea* (Müller, 1774) (mening Anthonie). Hierbij wordt niet beweerd dat het om de twee recente soorten gaat die in Nederland voorkomen *Corbicula fluminea* (Müller, 1774) en *Corbicula fluminalis* (Müller, 1774). Uit de afbeeldingen blijkt echter wel dat de fossiele exemplaren in vorm overeen komen met de recente soorten.

Vorm vergelijking fossiele en recente *Corbicula*'s

Corbicula fluminea (Muller, 1774)

Corbicula fluminalis (Muller, 1774)

i.v.m. de vergelijking twee linkerlepellen van recente soort genomen

1	h 22,3mm b(l) 25,9 mm ½ d 8,5 mm (d 17,0)
2	h 24,2mm b(l) 27,2 mm ½ d 8,4 mm (d 16,8)
3a	h 24,1mm b(l) 26,3 mm d 17,3 mm
3b	h 23,6mm b(l) 25,5 mm d 16,2 mm
1&2	gevonden op strand 2e Maasvlakte juni 2012
3a&3b	Nederland, Wamelen aan de rivier de Waal/ mei 2007/ AvP col.nr. 768-143

1	h 26,4mm b(l) 27,2 mm ½ d 10,0 mm (d 20,0)
2	h 24,1mm b(l) 25,1 mm ½ d 8,7 mm (d 16,8)
3	h 20,3mm b(l) 19,1mm d 17,7 mm
1&2	gevonden op strand 2e Maasvlakte juni 2012
3	Nederland, op de rechteroever van de Waal bij Varik/08 juni 1992/ AvP col.nr. 803-14

N.b. Na 1992 is de recente soort *C. fluminalis* wel wat groter geworden in coll. AvP o.a. een exemplaar met een hoogte van 24,8 mm. De erop lijkende fossiele exemplaren zijn echter groter.

Een van de doorzitters, Sylvia Verschuere, heeft de doorstaande wind getrotseerd en heeft urenlang het uitgestoven gebied besnuffeld en tientallen! resten van kleine zoogdieren verzameld. "Nog nooit zo'n rijke plek aangetroffen" was haar reactie.

Een andere verzamelaarster, Marleen Schouten, heeft zich op de recente fauna kunnen werpen; een bruinvislijk van z'n

tandjes kunnen ontdoen en een dode haai van kop en embryo verlost voor nadere determinatie.

Bert Jansen toonde een flink afgerold artefact, met Levallois-sculptuur, deze duidt op mogelijk mesolitische herkomst.

Aan het einde van de verzameldag toonden de meeste deelnemers zich enthousiast over hun bezoek aan dit afgelegen nieuwe stukje Nederland.

Overzicht van de aangetroffen soorten

Familie	Soort	Nederlandse naam	fossiel	recent
Anomiidae	<i>Anomia ephippium</i> Linnaeus, 1758	Paardezadel	*	
Astartidae	<i>Astarte borealis</i> (Schumacher, 1817)	Grote astarte	*	
Buccinidae	<i>Buccinum undatum</i> Linnaeus, 1758	Wulk	*	
Cardiidae	<i>Laevicardium crassum</i> (Gmelin, 1791)	Noorse hartschelp	*	
Cardiidae	<i>Cerastoderma glaucum</i> (Poiret, 1789)	Brakwaterkokkel	*	
Cardiidae	<i>Cerastoderma edule</i> (Linnaeus, 1758)	Kokkel	*	*
Cardiidae	<i>Acanthocardia tuberculata</i> (Linnaeus, 1758)	Geknobbelde hartschelp	*	
Corbiculidae	<i>Corbicula</i> sl	Korfmosse	*	
Dentaliidae	<i>Dentalium</i> sp.		*	
Dentaliidae	<i>Dentalium vulgare</i> (Da Costa, 1778)	Zwakgeribe olifantstand	*	
Donacidae	<i>Donax vittatus</i> (Da Costa, 1778)	Zaagje	*	*
Hiatellidae	<i>Turneria jeffreysi</i> (Winckworth, 1930)	Geplooide rotsboorder	*	
Lucinidae	<i>Lucinella divaricata</i> (Linnaeus, 1758)	Dubbeltjesschelp	*	
Mactridae	<i>Spisula elliptica</i> (Brown, 1827)	Ovale strandschelp	*	*
Mactridae	<i>Mactra glauca</i> Born, 1778	Brede strandschelp	*	
Muricidae	<i>Ocenebra erinaceus</i> (Linnaeus, 1758)	Stekelhoren	*	
Myidae	<i>Mya arenaria</i> Linnaeus, 1758	Strandgaper	*	
Myidae	<i>Mya truncata</i> Linnaeus, 1758	Afgeknotte gaper	*	
Nassariidae	<i>Nassarius reticulatus</i> (Linnaeus, 1758)	Gevlochten fuikhoren	*	
Naticidae	<i>Lunatia catena</i> (da Costa, 1778)	Tepelhoren	*	
Ostreidae	<i>Ostrea edulis</i> Linnaeus, 1758	Oester	*	*
Pectinidae	<i>Mimachlamys varia</i> (Linnaeus, 1758)	Bonte mantel	*	
Pharellidae	<i>Ensis directus</i> (Conrad, 1845)	Amerikaanse zwaardschede		*
Pholadidae	<i>Zirfaea crispata</i> (Linnaeus, 1758)	Ruwe boormossel	*	
Pholadidae	<i>Barnea candida</i> (Linnaeus, 1758)	Witte boormossel	*	*
Psammobiidae	<i>Gari fervensis</i> (Gmelin, 1791)	Geplooide zonnenschelp	*	
Sepiidae	<i>Sepia officinalis</i> Linnaeus, 1758	Zeekat		*
Sphaeriidae	<i>Pisidium amnicum</i> (Müller, 1774)	Rivier-erwtmossel	*	
Tellinidae	<i>Macoma balthica</i> (Linnaeus, 1758)	Nonnetje	*	*
Turridae	<i>Oenopota turricula</i> (Montagu, 1803)	Trapgevel	*	
Unionidae	<i>Unio tumides</i> Phillipsson, 1788	Bolle stroommossel	* ?	
Veneridae	<i>Dosinia exoleta</i> (Linnaeus, 1758)	Artemisschelp	*	
Veneridae	<i>Venerupis senegalensis</i> (Gmelin, 1791)	Tapijtschelp	*	*
Veneridae	<i>Chamelea striatula</i> (Da Costa, 1778)	Venusschelp	*	*
Veneridae	<i>Venerupis senescens</i> (Cocconi, 1873)	Grijze tapijtschelp	*	

Geraadpleegde bronnen:

- BRUYNE, R.H. de, 2004, Veldgids Schelpen, KNNV Uitgeverij
- MEIJER & PREECE, 2000, A review of the occurrence of *Corbicula* in the Pleistocene of North-West Europe, *Geologie en Mijnbouw/Netherlands Journal of Geosciences* 79 (2/3):241-255 (2000)
- NMV-Zoekkaart, 2008, Schelpen van het Nederlandse strand, © Haus der Natur – Cismar
- RUIJTER, E. de, en A. SCHOENMAKER, eindredactie, 1989, Zeeboek, Jeugdbondsuitgeverij JBU

Met dank aan Bert Jansen voor het leveren van het overzicht van de gevonden soorten.

De opgenomen foto's zijn gemaakt door Anthonie van Peursen

Adressen van de auteurs:

E-mail: adppeursen1951@kpnmail.nl

E-mail: acjanse@hetnet.nl